

TÁRSULATI ÜGYEK.

Feljegyzőkönvi kivonatok a társulat üléseiről.

II. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1877 márcz. 21.

Elnök: THAN KÁROLY.

A Sina- és Csasz-alapítványok, melyek a társulat sanyarú éveiben elköltettek, ezenel megtérítettnek s szőlőváltási kötvényekben az alapítványokhoz csatoltatnak. Ezzel most már minden alapítvány meg van térítve. Örvedetes tudomásul szolgál.

Titkár jelenti, hogy az országos segítyből megbizottak a hozzájuk intézett, munkájuk állásáról tudakozó kérdésre válaszoltak, névszerint Hazslinszky Frigyes és Krenner József.

Hazslinszky jelentése a növényteni bizottságnak adatik ki véleményadás végett.

Krenner J. jelenti, hogy munkájának egy része (az érczek) már be van befejezve, jelenleg a silicátokon dolgozik. Az év végéig elkészül. Az arany és calcit még egy évet vesz igénybe. Tudomásul szolgál.

Felolvastatik a Délm. Term. tud. Társulat levele, melyet Emich Gusztáv úrhoz, mint a Phylloxera enquéten társulatunk képviselőjéhez intézett. E levélben Deininger tanárnak a phylloxera enquéten tett nyilatkozata ellenében az említett társulat kinyilatkoztatja, hogy a Phylloxera felfede-

zésének elsőbbsége Magyarországon Gerger Edét illeti meg. Tudomásul van. A mi a dolog lényegére vonatkozik, a „Közlöny“ aprilisi füzetében közzéteendő.

Titkár jelenti, hogy a könyvtár címjegyzéke megjelent. 10^{1/2} nyomott ív. Ára 1 frt. 20 kr. Örvedetes tudomásul szolgál.

Szinnyei József benyújtja pályamunkájának (Magyarország bibliographiája) első felét megbirálás végett. Az illető állandó bizottságnak adatik ki.

Titkár elszomórodással jelenti, hogy a múlt évi v. ülés óta ketten hűnytak el a tagok közül: Mikosevics József esperes Lökösházán és Popovics V. Sándor tanár Uj-Verbászon. Szomorú tudomásul van.

Hohenauer Ignác rendes tag az örökítő tagok sorába lépett; a 100 forintot le is fizette. Örvedetes tudomásul szolgál.

A rendes tagokul ajánlottak nevei felolvastattak s mindannyian, számrá 49-en, egyhangúlag megválasztattak. Velök — a veszteségeket betudva — a rendes tagok létszáma 4733-ra emelkedett.

I. S Z A K Ü L É S.

1877 febr. 21.

Elnök: TAKÁCS JÁNOS.

1. H a n t k e n M i k s a: „*a magyarországi mészkövekről*“ értekezett. Értekezése egy része azon nagy munkának, melyet „Magyarország földtani viszonyai“ czímen a társulat megbizásából készit. Értekezésében szól a mészkövek keletkezéséről, mely szerint a mészkövek vegytani lecsapódás, iszapos lerakódás, állatok és növények meszes héjának leülepedése által képződnek. Különösen tárgyalja a Buda környékén levő mészköveket és azon szerves lényeket (Lithothamnium, Nummulites és a többi Foraminiferák, Pecten, Ranina stb.), melyek ezek képzésében részt vettek. Előadását rajzokkal, közetpéldányokkal és ezekből készített görcsői csiszolatokkal világosította meg.

2. T h a n h o f f e r L a j o s: „*az érverésre befolyó körülményekről*“ tartott előadást. Előadó 1876 december 4-ikén a m. tud. Akadémia matematikai s természettudományi osztályának ülésén az általa módosított Marey-féle érverésjelzőt (sphygmographion)

s a vele tett különféle vizsgálatok eredményeit közölte. Akkor az érverésre befolyó viszonyokról nem szözlött, mivel velök legalább graphicai úton addig nem foglalkozott. Azóta sokokan tanulmányozta e kérdést, s vizsgálatainak eredményeit körvonalokban terjeszté elő.

A tanulmányok az élettani, de mégis rendellenes légző mozgásokra vonatkoztak. A köhögés, ásítás, sírás, nevetés, trüszszetés, bőfögés, sohajtás, csuklás mind olyan működések, melyeknél a légző szervek különféle mozgásai szerepelnek.

Mielőtt az érverésre való befolyásokról szözlana, felemlíti, hogy az érverések számára és erélyére már eléggé ismert viszonyok is befolyással vannak, ú. m. az életkor, táplálkozás, nem, a test hossza, tápláltsága, a vérmérések, lelki hatások, a test állása stb.

Előadó bemutatja a párisi Breguet által készített érverésjelzőjét.

„Az érverésjelzővel kormozott felületre, vagy tintával, író készülékkel felirt görbék alapjai, a mellkas nyugalmi állásánál, s a legtöbb embernél még csekély be- és kilégzésnél is, egy metszéki vonalba esnek. A közönségesnél valamivel mélyebb be- és kilégzés alatt irt érverési görbék talpai a vízszintestől eltérő, hullámszerű felületnyernek.

Landois kutyánál irt le ily be- és kilégzési görbéket, melyeket, minden satnyaságuk mellett is, legszebbeknek jelent ki az irodalomban maga is.

Embernél számos ily görbéket vettem fel, s ha azokat megtekintjük, könnyen láthatjuk, mi befolyása van a be- és kilégzésnek a pulsus-görbék alakjára.

Mint Donders s mások kimutatták, a tüdő rugalmassági ereje a körleg nyomásából 6—9 mm. higanyoszlop-nyomást compensál a mellkas nyugalmi állásában is. Ez a compensatio nagyobb lesz belégzésnél s kisebb kilégzésnél, és pedig mindkét esetben annál inkább, minél mélyebbek a légzési szakok.

Első esetben a véredény fölé kötött érverésjelző emeltyűje magasabb, míg második esetben mélyebb niveauon fogja a görbe írását végezni.

Mindezek szerint tehát, a mélyebb be- és kilégzésnél irt pulsus-görbék talpai nem egy metszéki tengelybe esnek, hanem hullámhegyen és völgyön fognak ülni. Előadó több ember pulsusgörbéjét mutatja be, csekély és mély be- és kilégzésnél. Ezen görbéknél azt is tapasztalhatjuk, hogy a belégzésnek megfelelő görbék, nem mint az eddigi vizsgálók leírják tisztán a völgyön, a kilégzésnek megfelelők pedig a hegyen tűnnek fel, hanem a belégzés görbéi a völgynek s hegynek felét, a kilégzés görbéi pedig a hegynek másik felét, leszálló ágát és a következő szomszéd völgy egy részét foglalják el.

A rendes légzési mozgások, ugymint a szívmozgások is, kétféle ú. n. indító és gátló idegbefolyások alatt létesülnek. A rendellenes légzési mozgások nagyobb részénél e két befolyás egyensúlyának megzavarása szerepel.

A legegyszerűbb ily mozgásnál i. a *sóhajtásnál*, melynél mély belégzésre mély kilégzés szokott következni, csakis oly viszonyt fogunk találni, mint általában a mély be- és kilégzésnél.

3. *Ásításnál*, melynél a belégzés szaka rendszeren sokkal hosszabb, s azonfelül még

az invitorlák, sőt a hangrés is kitágulnak, s mély ásításoknál a belégzés mintegy lüktetve, több szakaszban történik: az összes görbék niveauját a be- és kilégzés egyes szakainak megfelelően hullámszerűleg emelkedni látjuk, azonfelül különösen a belégzés szakaszaiban irt egyes görbék nemcsak a szokott rendes 2 emelkedést, hanem ezeken kívül számos kisebb emelkedéseket is mutatnak.

3. *A köhögésnél*, melynél mély belégzés után egy vagy több gyors, heves és erőlyes kilégzési lökések támadnak: az egyes belégzéseknél s a vérnyomás kisebbedésének megfelelőleg a görbék rövidebbek és alacsonyabbak lesznek, míg a heves kilégzési lökések beálltakor a görbék niveauja igen magasra száll, s kisebb-nagyobb ingadozásokat mutat.

A tüszentésnél, kevés kivétellel, ugyanazon viszonyok működnek, mint a köhögésnél.

5) A *psychicai befolyásokon* alapuló *sírás- és zokogásnál* a szerint változik a görbe, a mint a be- vagy kilégzés szakára esik az, mérésről a mint az egyik vagy másik szakasz egymás után többször, egyes apró lökésekben ismétlődik.

6) *A nevetésnél*, ha az csekély be- és kilégzés- és rekeszmozgásokkal van összekötve, az egyes görbék, melyek gyors egymásután következő kilégzési lökések befolyása alatt keletkeznek, számos kis emelkedésekkel birnak. Nagyobb nevetésnél nemcsak az egyes görbék változnak, hanem nagyobb-szerű, s ezeken ülő kisebb emelkedések is létesülnek.

7) *A hortyogásnál* is változik a görbék niveauja; sőt erősebb zörejes kilégzésnél egyesek még több kisebb emelkedést is mutatnak.

8) *A bőfögésnél* a kilégzési lökésekhez vagyis a köhögéshez hasonló nagyobb s kisebb ingadozások támadnak.

9) *Éneklés és füttyülésnél* sokkal csekélyebb változásokat lehet észlelni; éneklésnél alig feltűnőek, a füttyülésnél könnyen észrevehetők. Dalt füttyülve, e viszonyok alig tűnnek fel, míg a skála füttyülésénél e változás könnyen felismerhető.

10) *A csuklásról*, melynél a rekeszizom mozgása szintén szerepel, csukló egyén hiányában, vizsgálatokat sajnálatomra mindeddig nem tehettem.

Előadó az elmondottakat számos eredeti görbe bemutatásával illusztrálta.

LEVÉLSZEKRÉNY.

(7.) B. A. úrnak B.-án. — Johnson fordításában a 375-ik lapon a szőlőcukor kémiai képletében világos sajtóhiba van; t. i. H_{22} helyett H_{14} -nek kell állani. Többi észrevételeire legközelebb válaszolunk.

V. V.

(8.) G. Pál úrnak Pozsonyban. — Tesék magát megnevezni, anonym vagy költött név alatt küldött kérdésekre nem válaszolhatunk.

Sajtóhíra. E fűzet 200-ik lapján Freisenlebenit- és Freibergnek kell állani.